

Persbericht – 27 maart 2024

Studie over de deportatie van Joden en zigeuners tijdens de Tweede Wereldoorlog : voorstelling van de Groep van Wijzen en agenda van de werkzaamheden

In december jl. bracht een studie van CegeSoma, opgesteld op vraag van de Senaat en van de minister van Mobiliteit, de rol van de Belgische spoorwegen in de deportatie van Joden en zigeuners tijdens de Tweede Wereldoorlog aan het licht. Naar aanleiding van deze onthullingen heeft de federale regering een Groep van Wijzen opgericht om zich te buigen over het gevolg dat moet worden gegeven aan de conclusies van deze studie. Deze Groep der Wijzen bestaat uit twaalf leden met uiteenlopende profielen en vergadert nu woensdag 27 maart voor de eerste maal.

Om licht te werpen op de rol van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in de deportatie van Belgische Joden en zigeuners tijdens de Tweede Wereldoorlog, hebben de voorzitter van de Senaat en de federale minister van Mobiliteit het CegeSoma¹ de opdracht gegeven om een studie over deze zaak uit te voeren.

Het eindrapport van deze studie², die gezamenlijk door de Senaat en de federale minister van Mobiliteit is gefinancierd, brengt duidelijk de verantwoordelijkheden van België en de toenmalige spoorwegen voor deze “konvoeien van de dood” in kaart. Tussen 1942 en 1944 hebben 28 konvoeien in opdracht van de Duitse bezetter 25.843 Joden en zigeuners van Mechelen naar Auschwitz vervoerd. Slechts 1.195 onder hen zijn levend teruggekeerd. Het onderzoek heeft onder meer onthuld dat de Belgische spoorwegmaatschappij haar diensten aan de Duitse bezetter heeft gefactureerd.

De Staat had de plicht om het licht te werpen op deze donkere periode van zijn geschiedenis. Wij moeten nu collectief de besluiten van deze studie onder ogen zien en bepalen welk gevolg wij eraan geven. Op voorstel van de minister van Mobiliteit heeft de federale regering een Groep van Wijzen opgericht om de werkzaamheden voort te zetten. Deze Groep van Wijzen is in alle opzichten evenwichtig samengesteld uit verschillende profielen met verschillende achtergronden en beschikt over alle menselijke en professionele kwaliteiten die nodig zijn voor deze oefening.

Françoise Tulkens, voorzitter van de Groep van Wijzen: *"Vandaag staan we voor een oefening die in verschillende opzichten ongezien is. Welk gevolg moet er worden gegeven aan het uitmuntende rapport van Nico Wouters over de rol van de Belgische Spoorwegen in de Deportatie? Hoe kunnen we, 80 jaar later, het leed herstellen en hoe kunnen we de herinnering doorgeven aan de volgende generaties?"*

¹ Het **Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij**, dat afhangt van het **Rijksarchief van België**.

² De besluiten van de studie over “de rol van de Belgische spoorwegen in de spoorwegkonvoeien en de deportatie van Belgische Joden, zigeuners, verzetsstrijders, dwangarbeiders en andere slachtoffers uit België tijdens de Tweede Wereldoorlog” werden op 8 december 2023 in de Senaat voorgesteld door Nico Wouters, auteur van het verslag en directeur van CegeSoma. Het eindrapport van de commissie voor Institutionele Aangelegenheden van de Senaat bevindt zich [hier](#).

Dit is de opdracht die de federale regering ons heeft toevertrouwd. Uiteraard moeten we daarbij in de eerste plaats eer betonen aan de nagedachtenis van de slachtoffers. Het gaat hier immers om een oefening in menselijkheid.

Het werk van Nico Wouters, dat mogelijk werd gemaakt door de regering en de Senaat, vormde op zich al een eerherstel. Toch is het duidelijk dat we verder moeten gaan. Het is nu onze taak om te beoordelen wat de volgende stappen kunnen zijn. We zullen advies inwinnen, luisteren naar alle betrokken partijen en nagaan wat er elders is ondernomen. Met respect voor iedereen. Aan het eind van het jaar zullen we onze aanbevelingen over hoe ons land zijn verantwoordelijkheid kan nemen, voorleggen aan de regering.

Inzicht in ons verleden is essentieel om ervoor te zorgen dat het ergste zich nooit meer voordoet. Dit werk is vandaag beslist nodig, op een moment dat we in België en elders in Europa getuige zijn van een opmars van vreemdelingenhaat, racisme en antisemitisme, en van haatzaaiende taal die maar al te vaak de "ander" ontmenselijkt. Deze context brengt de fundamenten van onze democratie in gevaar. Waarheid, erkenning, herstel en overlevering: meer dan ooit zijn dat onze plichten."

De voorzitter van de Senaat: "De rol die de Belgische spoorwegen speelden bij de Holocaust is schokkend. Als samenleving moeten we die geschiedenis een plaats geven, en lessen trekken. Want de geschiedenis speelt door in het heden: het trauma vormt een integraal deel van onze nationale identiteit. We moeten voorkomen dat dit trauma een last wordt op de schouders van toekomstige generaties. Deze Groep der Wijzen heeft de belangrijke opdracht om de herinnering aan vroeger om te zetten in een toekomst waar het verleden zich niet alleen nooit zal herhalen, maar waar we ook zonder taboes of schuldgevoelens elkaar in de ogen kunnen kijken wanneer we erop terugkijken. Alleen zo kan een duurzame samenleving in diversiteit en vrijheid werkelijkheid zijn."

De minister van Mobiliteit: "Het onderzoek naar de rol van de NMBS in de Deportatie heeft een tipje van de sluier opgelicht over een van de blinde vlekken in onze geschiedenis. We hebben de verantwoordelijkheid om iets te doen met deze onthullingen. Waarheid, overlevering, herstel: ze zijn alle drie onze plicht. Hoe vervullen we onze herinneringsplicht, die cruciaal is als we herstel willen bieden aan de levenden en de doden willen eren? Hoe kunnen we deze historische waarheid doorgeven aan het publiek, en dan vooral aan de jongere generaties? Uit respect voor de slachtoffers en hun nabestaanden, maar ook met het oog op een onbevangen debat, heb ik voorgesteld deze vragen toe te vertrouwen aan de Groep van Wijzen die hier vandaag is bijeengekomen. Onder de auspiciën van de Senaat kunnen zij zich onttrekken aan de waan van de dag en het gevaar van instrumentalisering, om hun opdracht in de best mogelijke omstandigheden te vervullen. Ik dank hen voor hun inzet voor deze nooit eerder geziene oefening in gerechtigheid en democratie. Dit is des te belangrijker nu haat, racisme en antisemitisme aan een opzienbarende en zorgwekkende opmars bezig zijn. In een tijd waarin de democratie lijkt te wankelen, is het van essentieel belang om de fundamentele waarden van respect, tolerantie en samenleven in herinnering te brengen. Opdat de schande van het verleden en de ergste daden van onmenselijkheid zich nooit meer herhalen."

SAMENSTELLING VAN DE GROEP

In overeenstemming met de wens van de regering zijn in de Groep van Wijzen diverse profielen en gevoeligheden opgenomen. De Groep bestaat uit vooraanstaande figuren die allemaal referenties zijn op het vlak van justitie, mensenrechten, democratie en burgerschap.

De samenstelling van de Groep, die gefinaliseerd werd door voorzitter Françoise Tulkens, is in alle opzichten evenwichtig, zodat de leden hun opdracht zo goed mogelijk kunnen uitvoeren, op een waardige manier, wars van extreme emoties, zonder taboes, zonder enige instrumentalisering en met respect voor alle betrokken partijen.

Nico Wouters, auteur van de studie en directeur van CegeSoma, zal als hoofdadviseur bij de werkzaamheden van de Groep worden betrokken.

**Françoise Tulkens,
Voorzitter van de Groep van Wijzen**

- Rechter en vicevoorzitter bij het Europees Hof voor de rechten van de mens (1998-2012).
- Professor emeritus aan de UCLouvain.
- Covoorzitter van de Federale Deontologische Commissie (2016-).
- Lid van het wetenschappelijk comité van het Bureau van de Europese Unie voor grondrechten (2012-2018).

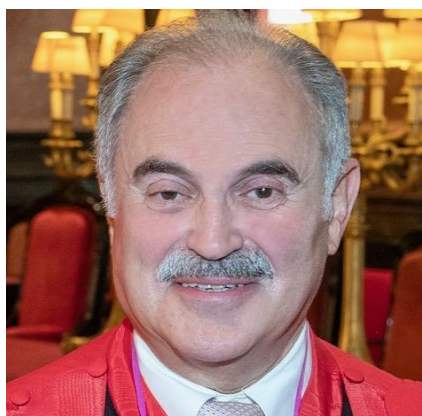
Hassan Al Hilou

- Oprichter van de vzw CAPITAL (tegen sociale uitsluiting, schooluitval en jongerenwerkloosheid).
- Ondernemer.
- Consultant.

Françoise Audag-Dechamps

- Gewezen directrice-generaal Coördinatie en Juridische Zaken, en gewezen voorzitter van het Directiecomité a.i. bij de Federale Overheidsdienst Kanselarij van de eerste minister.
- Destijds belast met de administratieve en juridische ondersteuning van de werkzaamheden van de Commissie-Buysse.

Sidney Berneman

- Ere-raadsheer bij het Hof van Cassatie.

Bénédicte Frankinet

- Gewezen ambassadrice van België in Israël en bij de Verenigde Naties (in New York).

Alicja Gescinska

- Doctor in de Wijsbegeerte.
- Schrijfster, columniste.

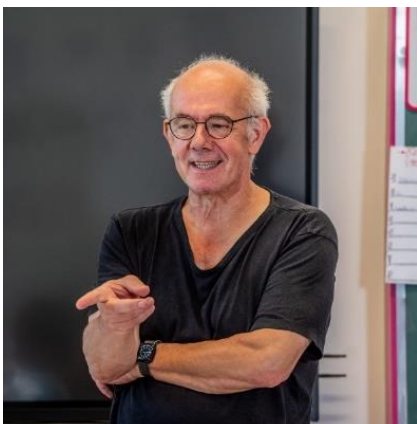
Guido Gryseels

- Voormalig directeur van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (2001-2022). Dit museum heet nu AfricaMuseum.
- Lid van de raad van bestuur van Enabel, het ontwikkelingsagentschap van de federale regering van België.

Sacha Guttmann

- Student Politieke Wetenschappen aan de *Université libre de Bruxelles*.
- Voorzitter en vervolgens co-voorzitter van de *Union des Étudiants Juifs de Belgique* van 2019 tot 2023.
- Vice-voorzitter van de *European Union of Jewish Students* in 2022-2023.
- Belgisch medewerker van « *CEJI – A Jewish Contribution to an Inclusive Europe* », actief in “Advocacy” (belangenbehartiging)
-

Philippe Hensmans

- Socioloog.
- Voormalig directeur van de Franstalige Belgische afdeling van Amnesty International (1995-2023).

Simone Susskind

- Oud-voorzitster van het Centre communautaire laïc juif (1986-1996).
- Lid van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement (2014 – 2019).
- Federaal senator (2017 – 2019).

Herman Van Rompuy

- Emeritus-voorzitter van de Europese Raad (2009 –2014).
- Oud-eerste minister van België (2008-2009).
- Oud-voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers (2007 -2008).

Kati Verstrepen

Advocate gespecialiseerd in vreemdelingenrecht.

- Voorzitster van de Liga voor Mensenrechten.
- Oud-directrice van de Orde van Vlaamse Balies.
- Oud-stafhoudster van de Orde van Advocaten te Antwerpen